

De politiek van den Raad van Vlaanderen.

Vóór alles zoekt de Raad van Vlaanderen een politiek programma op te stellen. Op 3 Juni 1917 sticht hij eene Grondwet-Commissie welke de eerste maal vergadert op 18 Juni 1917, verjaardag van de overwinning van Waterloo op Frankrijk.

Van de eerste zitting of, zijn hare leden (1) het volledig eens over een zeker aantal grondregelen welke als basis moeten dienen voor de grondwet van het Koninkrijk Vlaanderen :

1° Het gedwongen samengaan met Duitschland buiten wiens bescherming wij niet kunnen. Men zal zooveel mogelijk zakelijke belangen laten gelden, voor ons volk echter rekening houdend met verkregen historische toestanden, aard en gemoed der Vlamingen;

2° Niets te doen noch te wenschen, dat tegen het belang en het bestaan van het Duitsche Rijk zou ingaan (2).

De Commissie verwerpt eenstemmig de volledige onafhankelijkheid voor den Staat Vlaanderen.

Zij stelt de hervorming voor van het land in een verbonden Staat met Duitschland, om het even of Vlaanderen een Bondsstaat vormt met Wallonië of niet.

Die grondbeginselen zijn totaal eensluidend met het programma van VON BISSING. Niettegenstaande de goede inzichten der Commissie acht de Generaal-Gouverneur het toch voorzichtig haar onder voorgedij te stellen, en professor SCHMIDT van de Hoogeschool van Leipzig wordt naar België onthouden om een ontwerp van Grondwet te maken voor Vlaanderen.

De Raad van Vlaanderen heeft onbeschroomd den weg van de bedekte aanhechting bij Duitschland ingeslagen, en op 7 Juli 1917 kan LIBBRECHT verklaren : « Onvermijdelijk zullen wij medegesleept worden op den weg der Duitsche politiek. Er bestaat eene strekking tot het vormen van eenen grooten Staat in Midden-Europa; deze moet de beide Vlaanderen omvatten. »

Dit zijn slechts algemeenheden. Het eerste volledig programma over de inrichting van Vlaanderen wordt door KIMPE voorgelegd op 29 Juli 1917 (3).

KIMPE is stellig partijganger van de samenwerking met Duitschland, maar de « Raad van Vlaanderen, zegt hij, is een speeltuig in de handen van Duitschland, hij heeft geen programma ! »

KIMPE ontwerpt tegelijkertijd het schema van de binnenlandsche grondwet en van het politiek internationaal statuut van Vlaanderen :

« Intusschen zullen zoo spoedig mogelijk over heel Vlaanderen de Gouwraden ingericht worden.

» Het verder assumeeren van Raadslieden zal worden gestaakt, en de Raad voltallig gemaakt met de door de Gouwraden aangeduide vertegenwoordigers. Daarna zal de Raad nogmaals in zijn geheel dan, voor zooveel het deze uitzonderlijke tijden toelaten, door op de breedst mogelijke grondslagen uitgebouwde Gouwraden, als toekomstig parlement, erkend worden, werkelijk dan eerst kunnen spreken uit naam van 't Vlaamsche volk, en ook dan eerst als dusdanig door de Duitschers kunnen worden aanzien.

(1) Zie hare samenstelling, blz. 265.

(2) Blz. 265.

(3) Tekst van het programma Kimpe, blz. 135.

» De politieke scheiding zal hare omschrijving vinden in de volgende punten, wier voorafgaandelijke verwezenlijking niet zal noodig zijn : De Raad van Vlaanderen zal door Duitschland als wetgevend Parlement worden erkend, en zitting hebben in de Kamer.

» Scheiding van Schatkist en Nationale Bank.

» Vlaanderen zal uitgeroepen worden tot een Staat op zichzelf, waarna het Parlement verklaren zal met Duitschland niet langer in oorlog te zijn en waarop alle Vlaamsche krijgsgewonden officieren en manschappen, mits eigen goedkeuring, zullen worden in vrijheid gesteld, ter vorming van een Nationale Rijkswacht.

» De oorlogsschatting zal voor Vlaanderen opgeheven worden en dienen vooral ter leniging der ellende onder werklieden en kleine burgers.

» De Raad zal een Gouwheer aanstellen in iedere provincie.

» De burgemeesters zullen opgevorderd worden een eed van getrouwheid te zweren en zooniet evenals alle herkiesbare provincie- en gemeenteraadsleden afgesteld en op voorstel der Gouwraden vervangen. De politie zal onder toezicht staan der Nationale Rijkswacht.

» Als begin van nationaliseering van alle bronnen van inkomsten, zullen onmiddellijk alle vreemde, dus ook Waalsche ondernemingen, gelijkwideerd worden; de Kempische koolmijnen in de eerste plaats. »

» De Haversche regeering zal vervallen verklaard worden, de door haar gemaakte schulden niet erkend, en bekend gemaakt dat Vlaanderen zelf zijn vertegenwoordigers zal sturen naar het vredeskongres.

» Aan onze Vlaamsche soldaten aan gene zijde van het front zal een manifest worden gericht en overgemaakt waardoor zij op de hoogte worden gebracht van den nieuwen toestand en waarbij het Vlaamsche volk hen laat weten dat zij niet langer den plicht dragen te strijden.

» Verder zullen zoo mogelijk de opgeëischte Vlaamsche werklieden en burgers onmiddellijk teruggezonden worden, ofwel behoorlijk gevoed, gehuisvest en betaald. In alle geval zullen de Vlaamsche arbeiders in Noord-Frankrijk onverwijd worden teruggeroepen, en alle opeischingen gestaakt.

» De tijd dringt. Daarom zou de volgende tegemoetkoming kunnen gedaan worden : mits verholen steun vanwege de bezetting en bij wijze van omwenteling zouden dan 's nachts de stadhuizen der groote steden, te beginnen met Antwerpen, door de flaminganten ingenomen, de gemeentebesturen in handen gehouden worden, dit als voorwensel voor de Duitschers om den hierboven voorgedragen wensch tegenover de buitenwereld, schijnbaar noodgedwongen, in te willigen. »

Dit te radikaal programma, en dat de kwestie der onafhankelijkheid aanraakt, komt niet gansch overeen met de inzichten van de Deutsche regeering. Het Bureel van den Raad van Vlaanderen kan het dus niet aannemen. De bespreking over het verslag verwekt storm. Sommige leden, minder verbonden aan Duitschland, verwijten het Bureel te handelen zonder voorkennis van den Raad van Vlaanderen. Er wordt veropenbaard dat « Jong-Vlaanderen », de sterkst vertegenwoordigde partij in den Raad van Vlaanderen en die verklaart te strijden voor de soevereine onafhankelijkheid van Vlaanderen, en waarop KIMPE zich beroept, aan Prins RUPPRECHT van Beieren geschreven heeft om de aanhechting van Vlaanderen bij Duitschland te vragen.

De verantwoordelijke personen van den Raad van Vlaanderen mogen niet toelaten dat deze afdwale met door de Deutsche overheid niet goedgekeurde onafhankelijkheidsplannen. Om den indruk te verzachten houdt VERHEES 's anderen-

daags, 30 Juli 1917 (1), eene rede waarin hij aantoonde dat enkel het economisch verbond met Duitschland Vlaanderen kan redden. Hij ontmoet daarbij eene volledige instemming en KIMPE, de opsteller van het verslag, verklaart zelf gansch partijganger te zijn van het tolverbond met Duitschland.

In die zitting stemt de Raad van Vlaanderen eindelijk een eerste punt van zijn programma : hij weigert de schulden, door de Belgische regeering van Le Havre gemaakt, te erkennen.

Eene nieuwe zitting, op 2 Augustus (2), is gewijd aan het onderzoek van het internationaal statuut van Vlaanderen. Verschillende strekkingen komen op den voorgrond:

RUDELSHEIM verdedigt de Groot-Nederlandsche stelling; men moet een « Groot-Nederland » scheppen.

LIBBRECHT, tracht het Duitsch plan met de verzuchting naar een Groot-Nederland in overeenstemming te brengen en bepleit de vorming van een Midden-Europa bestaande uit drie Staten : Duitschland, Oostenrijk en Holland, en hetwelk ook Vlaanderen zou omvatten.

Het is zonder twijfel door de geestdrift welke die grootsche opvatting doet ontstaan dat de Raad van Vlaanderen met algemeene stemmen, behalve die van TACK, de afschaffing stemt van het woord « Vlaamsch » om het voortaan te vervangen door het woord « Nederlandsch ».

Al die onduidelijke verklaringen helpen den Raad van Vlaanderen niet uit den politieke warboel waarin hij spartelt.

TACK zal eindelijk aan den Raad een volledig politiek programma bezorgen. Dit hoogst belangrijk dokument wordt door hem gelezen en besproken in de zitting van 13 Augustus 1917 (3). Het stemt op alle punten overeen met de grondbeginselen aangenomen door de Grondwet-Commissie en beantwoordt trouw aan de door VON BISSING in zijn brief aan den KEIZER vastgestelde Vlaamsche politiek.

Ziehier den tekst van dit verslag :

Verslag over de politieke scheiding.

I.

DE UITROEPING VAN DEN STAAT VLAANDEREN.

I. — Vlaanderen is onafhankelijk.

Het Vlaamsche gebied vastgesteld bij Verordening van 21 Maart 1917 (C. C. IIIa 1921) samen met het Vlaamsch gebied over den IJzer en met het Vlaamsch gebied van Frankrijk vormen onverdeelbaar den Staat Vlaanderen.

II. — De Raad van Vlaanderen, in overleg met de Bezettende Macht, richt zich voorloopig in, en geeft aan zijne Uitvoerende Commissie opdracht om voorloopig het Bewind in handen te nemen en de grondwet van den Staat Vlaanderen uit te vaardigen.

Nota. — a) Gezien het voorbehoud betreffende het Vorstenhuis, kan het Voorloopig Bewind optreden onder de benaming van **Regentschap**.

b) Het Voorloopig Bewind stelt een Regeering samen en richt bij decreet de onderscheidene staatsmachten in;

(1) Blz. 18.

(2) Blz. 19.

(3) Zitting, blz. 20. Volledigen tekst van het verslag Tack, blz. 243.

c) Het Voorloopig Bewind, op voordracht van den Minister van Buitenlandsche Zaken, benoemt de gezanten om met de andere Staten nopens verbonden, enz. in onderhandeling te treden.

II.

AANSLUITING BIJ DE MIDDEN-MACHTEN.

Vlaanderen sluit zicht economisch aan bij de Midden-machten en treedt met hen in tolgenootschap.

Nota. — Economisch verbond tusschen Zuid- en Noord-Nederland is moeilijk te bewerkstellingen, daar Noord-Nederland een tweede Vlaanderen is; dit is een landbouwstreek met weinig industrie. Tegenover de Midden-machten staan beide landen in dezelfde verhouding en hunne tegenstrijdige belangen hebben dan ook een krachtige uitdrukking gevonden in de mededinging der twee havens Antwerpen en Rotterdam.

Eene cultureele toenadering tot Noord-Nederland laat zich echter goed bepleiten tot sterking van den Nederlandschen stam in Vlaanderen, tegen de dreigende verfransching en verduitsching.

Deze toenadering zal echter eerder het natuurlijk gevolg zijn van de toetreding van Nederland tot het Midden-Europeesch tolgenootschap, dan van de Nederlandsche Congressen. Dit wil niet zeggen dat deze congressen en de maatregelen die door een toekomstig Nederlandsch-Vlaamsch Comitéit zullen voorgesteld worden het doel niet kunnen bevorderen.

De voorstanders van de Groot-Nederlandsche idee, belichaamd in een sterk Nederland, een zelfstandig Vlaanderen en een onafhankelijke Zuid-Afrikaansche Unie, vinden hierin hun gading.

Daar Engeland een land is, dat vooral van invoer leeft, kunnen wij ons ook niet bij Engeland aansluiten, omdat het door den toestand van den oorlog gedwongen is al de grondstoffen en zijn vrachtruimte beschikbaar te houden voor het Moederland, ten einde den nationalen handel en de nationale nijverheid voor een zekeren ondergang te behoeden. Zijne havens zijn overigens de natuurlijke mededingers van de onze. Wij staan dus niet voor hetzelfde problema als Artevelde in de XIVe eeuw.

Ook van Frankrijk hebben wij niets te verwachten. Het kan zijn eigen havens niets onttrekken. Dit land heeft zich tegenover ons altijd zelfzuchtig gedragen door het stemmen van beschermingswetten ten voordeele van zijne nationale nijverheid, die de ontplooiing van de onze belemmerde.

Aan den anderen kant belegde Frankrijk zijne kapitalen in onze ondernemingen, hoofdzakelijk de Waalsche, om België aan den leiband te leggen van de Fransche politiek. Daarentegen werd het Belgisch kapitaal opgeslorpt in ondernemingen van Frankrijk en zijne bevriende natiën door toedoen van onze Franschgezinde Belgische banken, zoodat de eigen nijverheid b. v. de scheepsbouw en de visscherij bij gebrek aan kapitaal werden verwaarloosd en ons geld in den vreemde diende tot het voorbereiden van den oorlog.

Wij moeten ons dus aansluiten bij de Midden-Machten en al de maatregelen treffen, om onzen handel en onze nijverheid op te beuren en arbeidsvaardig te maken. Wij moeten vragen met de Midden-Machten in tolgenootschap te treden, en al de voordeelen te genieten die deze landen zullen hebben met de « overgangs-economie » voor te bereiden : aanschaffen van grondstoffen en machines. Indien wij dit nalaten, zullen deze Staten ons vóór zijn, en daar Engeland en Frankrijk na den oorlog de handen vol zullen hebben om zich zelf te redden, zou deze nalatigheid het doodvonnis voor Vlaanderen zijn. Deze economische aansluiting maakt de toepas-

sing van de **Duitsche sociale wetgeving voor Vlaanderen verplichtend** (vermijden van oneerlijke concurrentie, enz.).

III.

VERBOND TUSSCHEN VLAANDEREN EN WALLONIE.

1. — De Nationale Vlaamsche Regeering regelt hare betrekkingen met de andere Staten.

2. — De Regeering draagt er zorg voor, dat den Staat Vlaanderen de grootste onafhankelijkheid naar binnen en naar buiten worde gewaarborgd.

Nota. — De Vlaamsche Regeering zou in onderhandeling kunnen treden met de Regeering van Wallonië tot het stichten van een staatsverbond. Dat Staatsverbond berust op de volgende gemeenschappelijke instellingen :

a) Persoonlijke unie;

Nota. — Het Vorstenhuis blijft voorbehouden.

b) Tolverbond;

c) Muntstelsel.

Hier dient onderzocht of de Federatie uit de Latijnsche Muntconventie zou treden;

d) De inkomsten en uitgaven voor den Verbondsraad en de likwidatiekamer.

IV.

WAARBORGEN VOOR DEN STAAT VLAANDEREN.

Nota. — De Nationale Vlaamsche Partij, die in den jongen Staat Vlaanderen de macht in handen krijgt, moet tegenover zijn buitenlandsche en vooral zijn binnenlandsche tegenstanders krachtdadig beschermd worden. Deze bescherming kan de Staat Vlaanderen voornamelijk vinden bij een groote mogendheid die in het bestaan van den jongen Staat groote economische, politieke en militaire belangen heeft. Zij kan in verschillende vormen verleend worden, maar het ligt in ons belang den vorm te kiezen, die ons de breedste onafhankelijkheid verzekert.

I. — Om het bestaan van den Staat Vlaanderen te waarborgen zal het sluiten van een militair traktaat met de Midden-Machten in overweging genomen worden geldig voor de eerste jaren.

2. — Bij het aftreden van den militairen Gouverneur zal in het overgangstijdperk een Hooge Commissaris (stadhouder) der verbonden mogendheden met diplomatisch karakter in Vlaanderen verblijven, om tot de gemeenschappelijke belangen van het Staatsverbond met de Nationale Regeering mede te werken, en de richting der buitenlandsche politiek samen met de Nationale Regeering te leiden.

3. — Bij de andere Staten worden er diplomatieke en consulaire diensten ingericht.

Nota. — De Verwaltungschef voor Vlaanderen zal met een beperkt aantal vreemde beambten, het Vlaamsche beambtenkorps bijstaan tot op het oogenblik dat de Vlaamsche beambten zelf den regelmatigigen gang der zaken kunnen verzekeren. Dit is slechts een maatregel van algemeen bestuur.

V.

HET LEGER.

1. — Alleen de Vlamingen, na den vrede geboren, zullen opgeroepen worden tot het vormen van een Vlaamsch leger. De Vlaamsche regimenten zullen gedrield worden door Vlaamsche officieren, die hunne opleiding hier of in Duitschland hebben ontvangen.

In geval van een verbond met Wallonië hoeft het wervingsstelsel in de twee Staten niet hetzelfde te zijn.

De Vlaamsche en Waalsche staf staat onder opzicht van den Duitschen staf. In het overgangstijdperk houdt Duitschland bezetting aan de kust en in de groote steden krachtens het gesloten militair traktaat.

Men gaat dadelijk over tot de vorming van een Vlaamsche Rijkswacht, die ter beschikking wordt gesteld van den Stadhouder en het Bestuur.

De bezetting staat onder het bevel van een militairen commandant.

De Vlaamsche Rijkswacht zou worden aangeworven onder de Vlaamsche krijgsgevangenen, die het activistisch programma aankleven; zij zou ons nog gedurende de bezetting van dienst zijn om de stadhuizen der groote steden in te nemen.

VI.

KOLONISATIE.

Het Vlaamsche volk heeft door zijn vruchtbaarheid een natuurrecht op Kolonisatie. Dit kolonisatiegebied kan het vinden op eigen bodem (Kempisch kolenbekken), over zee (Kongo) en in het Walenland, voor onze boeren en onze arbeiders. Onze landbouwers zullen daar, evenals in Noord-Frankrijk, met het geld dat zij in den oorlog hebben gewonnen, groote hoeven en landerijen kunnen aankopen en met hunne talrijke familie winstgevend exploiteeren, wat de Waalsche en de Fransche boer niet meer in staat was te doen, omdat hij door zijn kinderloosheid of beperkt kindergetal, gedwongen was betaalde arbeidskrachten te gebruiken.

Het is de plicht der Nationale Vlaamsche Regeering dezen uitwijkelingenstroom te leiden, te ondersteunen en ze voor den moederstam te bewaren door het inrichten van scholen, kerken en sociale werken. Dit kunnen wij in Wallonië alleen wanneer er Federatie bestaat onder hoog Duitsch toezicht.

10 Augustus 1917.

Dr P. TACK.

TACK stelt zich niet tevreden met het opstellen van een programma, hij verklaart ook aan den Raad van Vlaanderen de wijze om het te verwezenlijken.

« De Oberkommission, zegt hij, gaat haar arbeid eindigen. Vlaanderen gaat onafhankelijk verklaard worden, en ziehier hoe. Duitschland zal zijne oppermacht over Vlaanderen gedurende 24 uren prijsgeven. Aanstonds zal de Raad van Vlaanderen zijne onafhankelijkheid uitroepen en een voorloopig bestuur vormen. De 24 uren verloop, zal hij het gezag in handen geven van de bezettende macht.

» Eenmaal de Staat Vlaanderen geschapen, zal men moeten denken aan de vraag van het Stamhuis. Dit zal voor het oogenblik moeten behouden worden. Velen nochtans zijn van meening dat het Huis van Saksen-Coburg zou moeten vervallen verklaard zijn van zijne rechten op den troon, aangezien het zich altoos onverschillig heeft getoond tegenover de Vlamingen en dat het een gevaar zou daarstellen voor den nieuwen Staat.

» Het voorloopig bestuur, aangesteld door den Raad van Vlaanderen, zou gezanten benoemen in den vreemde; het zou aan de Midden-Rijken de aansluiting vragen van Vlaanderen bij het tolverbond. »

Hier waarschuwt TACK den Raad van Vlaanderen tegen een verbond met Holland. Hij zegt : « Dit verbond, hoe wenschelijk ook op kultureel gebied, verschijnt als uiterst moeilijk onder economisch oogpunt.

» De toenadering tusschen Vlaanderen en Holland zou enkel kunnen geschieden indien Holland op zijne beurt zou aansluiten bij het tolverbond met Duitschland.

» Het is noodig dat Vlaanderen een verbond sluite met Wallonië, opdat dit zich nooit met Frankrijk kunne vereenigen. »

Zoo is dus in zijn geheel een programma aangetoond dat volstrekt gelijkvormig is met de politiek van VON BISSING. Zelfstandig Vlaanderen zou met zelfstandig Wallonië een Bondstaat vormen. Die Bondstaat zou in het tolverbond der Midden-Rijken treden. Een krijsverdrag zou aan Duitschland den voorrang verleen in den Bondstaat « Vlaanderen en Wallonië ». Het bestuur van het land zou geplaatst worden onder de leiding van een Duitsch gouverneur, bijgestaan door hooge Deutsche ambtenaren. Het nationaal leger zou enkel binnen twintig jaren bestaan, en gedurende dit overgangstijdsperk, zou Duitschland de kust en de groote steden bezetten.

Die uiterst belangrijke zitting liep af zonder een enkele stemming, zonder eenig besluit; zij ging ten onder in het belachelijke van een incident uitgelokt door EGGEN, welke aan leden van het Bureel misbruiken en onkieschheden verweet.

De Raad van Vlaanderen moet zich nochtans verklaren : de houding van het Generaal-Gouvernement te zijnen opzichte hangt er van af.

Op 28 Augustus toont TACK, in eene nieuwe rede aan, dat Duitschland de Vlaamsche politiek moet leiden : « Wanneer wij zeggen dat Duitschland ons moet leiden, dan is het woord leiden hier op zijn plaats. Wij zijn aan Duitschland veel verschuldigd; wij moeten het dankbaar zijn. Zonder den steun van Duitschland waarvan de zonen voor ons vechten, zonder wij nooit iets bereiken. » (*Luide toejuichingen.*)

Die redevoering is stellig bestemd om den Kanselier MICHAELIS, welke, op doortocht in België, 's anderendaags eene afvaardiging van 15 leden van den Raad van Vlaanderen ontvangt, gunstig te beïnvloeden.

Bij die gelegenheid spreekt TACK eene redevoering-programma uit, deze maat in het Duitsch. Hij drukt den Kanselier de hoop uit « dat Duitschland zijn recht op bestaan moge veroveren en den vrede moge bekomen welke het wenscht; » hij verzoekt den Kanselier er aan te denken dat «de nationale vrijmaking van het Vlaamsche volk en zijne aansluiting bij Duitschland volkomen in overeenstemming zouden zijn met het door den Rijksdag gestemde voorstel tegen elke annexatie; de aansluiting van Vlaanderen bij Duitschland zou juist het einde beteekenen van eene annexatie, waaraan het Vlaamsche volk onderworpen is sedert de stichting van den Belgischen Staat. »

» De Raad van Vlaanderen is daarbij van meening dat, als Vlaanderen wil leven, het economisch moet aansluiten bij de Midden-Rijken. Het is daarom dat het met dezen zijne aansluiting vraagt in het tolverbond. »

Wij willen de onafhankelijkheid van Vlaanderen uitroepen, zegt hij; om na den oorlog de ontwikkeling van den jongen Staat te verzekeren, zal het noodig zijn dat Duitschland aan zijne zijde blijve » (1).

Die redevoering wordt zeer goed ontvangen, door Kanselier MICHAELIS welke verklaart « met groote geestdrift » kennis te nemen van de ware neigingen welk den Raad van Vlaanderen voorbereiden tot samenwerking met het Deutsche Bestuur.

(1) Verslag van het bezoek aan Kanselier Michaëlis, blz. 431.

Indien echter de Raad van Vlaanderen, in het algemeen, gunstig is aan de annexionistische politiek van zijn Bureel, beschouwen enkele leden het nochtans als eene grove fout Vlaanderen tot een soort leenstaat van het Duitsche Keizerrijk te maken. CLAUS, een der bijzonderste unionisten, verzet zich heftig tegen de politiek van het Bureel, welke altijd onderworpen is aan Duitschland, « dat de activistische beweging uitbaat » (1).

De bijzonderste grief welke men het Bureel maakt, is dat het voortdurend handelt zonder de voorkennis van den Raad van Vlaanderen en buiten dezen om. Heeft het, de zoo belangrijke financieele scheiding tusschen Vlaanderen en Wallonië, niet gansch overgelaten aan POCHHAMMER (2) ? Heeft het den Raad van Vlaanderen niet belet gevolg te geven aan den wensch zich te laten vertegenwoordigen op de Conferentie van Stockholm (3), om Graaf HARRACH, welke geen partijganger was van die vertegenwoordiging, tevreden te stellen (4) ? Is het zelfs niet zoo ver gegaan, dat hij eerst de toestemming van het Duitsch Bestuur vroeg alvorens het besluit van den Raad van Vlaanderen te openbaren dat weigert de schulden van de Regeering van Le Havre te erkennen (5) ? Onderwerpt hij zich niet gansch aan de wenken van de « Politische Abteilung » voor het toekennen van toelagen aan de dagbladen (6) ?

Wantrouwen heerscht er tusschen den Raad van Vlaanderen en zijn Bureel. De partijgangers van Groot-Nederland trachten daarvan gebruik te maken.

Op 2 Oktober 1917 (7) stelt VAN ROY de Groot-Nederlandsche thesis tegenover de pro-Duitsche. Er wordt scherp geredetwist tusschen de aanhangers van het verbond met Duitschland en die van dit met Holland. Alleen CLAUS vraagt de onafhankelijkheid van Vlaanderen.

Het Bureel weet goed dat de Raad van Vlaanderen onbekwaam is om over een der voostellen 't akkoord te komen; ten einde te verbergen wat de Duitschers de « politieke onbekwaamheid » (politische unfähung) van den Raad van Vlaanderen noemen, stelt het voor eenvoudig terug te komen tot de formule welke gestemd is door den Landdag van 4 Februari 1917 (formule welke, zooals men weet, voorbereid werd op de « Politische Abteilung »). De Raad van Vlaanderen verklaart, met 55 stemmen en 4 onthoudingen, haar getrouw te blijven.

Die stemming brengt geene kalmte. De zitting gaat voort in groote wanorde, welke nog voortduurt in de zitting van 8 Oktober (8). De leden beschuldigen elkaar onderling werktuigen van Duitschland te zijn.

Een der meest radikalen, VAN DEN BROECK, secretaris van den Raad van Vlaanderen, verklaart openlijk dat de Politische Abteilung niet meer 't akkoord is met de politiek van den Raad van Vlaanderen en dat de Duitschers de onafhankelijkheid van Vlaanderen niet willen en zich wendende tot de onafhankelijke groep welke niet ophoudt het Bureel zijne pro-Duitsche politiek te verwijten, beschuldigt hij hen, zelf de ware werktuigen der Duitschers te zijn en het Duitsche bondsprogramma te verdedigen.

Op het einde van deze zitting (8 Oktober 1917), keert secretaris VAN DEN BROECK naar het secretariaat terug en vindt er Dr KREUTER, drager van eene mededeeling van het Hoofd van het Burgerlijk Bestuur, SCHAIBLE. Deze, reeds op de hoogte van de inwendige crisis die de Raad ondergaat, acht het noodig dat een nieuw Bureel

(1) Zitting van den Raad van Vlaanderen, 25 September 1917, blz. 24.

(2) Zitting van het Bureel van den Raad, 14 Mei 1917, blz. 93.

(3) Zitting van den Raad, 17 Juni 1917, blz. 15.

(4) Zitting van het Bureel, 4 Juni 1917, blz. 93.

(5) Zitting van den Raad, 2 Augustus 1917, blz. 19.

(6) Zitting van het Bureel, 22 September 1917, blz. 95.

(7) Zitting van den Raad, 2 Oktober 1917, blz. 25.

(8) Blz. 25.

gevormd wordt; een coalitiebureel der verschillende meeningen in den Raad vertegenwoordigd, en dat bekwaam is een gemeenschappelijk programma te doen aanvaarden (1).

Die wensch is een bevel. Het Bureel neemt ontslag.

Het wordt herkozen in de zitting van 9 Oktober. Omvergeworpen door de tusschenkomst van hen die het Bureel eene te groote dienstbaarheid tegenover Duitschland verweten, wordt TACK, de man van Duitschland, voorzitter herkozen van het nieuwe Bureel, waarvan ook deelmaken : DEVREESE, bekend pangermanist, DE DECKER, overtuigd partijganger van Duitschland, BORMS, maar ook CLAUS, die doorging als de kampioen van de zuivere Vlaamsche onafhankelijkheid (2).

Over dit Bureel zal Duitschland almachtig zijn, zooals over het vorige. Pas samengesteld, wordt het bij het Hoofd van het Duitsch Burgerlijk Bestuur geroepen (23 Oktober 1917), welke het zijn besluit meldt om bij elke Commissie van den Raad van Vlaanderen een expert, bij voorkeur een Duitsche, te voegen; de Duitsche voorgedij wordt met den tijd sterker.

Het nieuw Bureel tracht zich den schijn van een Ministerraad te geven. Het verdeelt de politieke werkzaamheden tusschen zijne leden : DE DECKER, Buitenlandsche Zaken; JONCKX, Gerecht; JOSSON, Binnenland; MAESFRANCKX, Geldwezen; DEVREESE, Kunsten en Wetenschappen; VERHEES, Arbeid en Nijverheid; A. BORMS, Landbouw en Openbare Werken; DE CLERCQ, Posterijen en Telegrafien; TACK, voorzitter en BRIJS, secretaris, nemen geene bijzondere werkzaamheden waar (3).

Daarbij richt het in zijn schoot een Persbureel in (TACK, VERHEES, BRIJS, A. BORMS) rechtstreeks geplaatst onder de leiding van de Zivilverwaltung, vertegenwoordigd door Dr HUEBNER (4), en genietend van een maandelijksch budget van 45,000 frank, toegekend door de Duitsche overheid.

Enkele dagen later, op 30 November, wordt het Centraal Propaganda Komiteit gevormd onder de leiding van FAINGNAERT, en begiftigd met een maandelijksch budget van 100,000 frank.

Ten einde zijn toestand en dien van den Raad van Vlaanderen te versterken, zoekt het Bureel de afstelling van het Gemeentebestuur van Brussel te bekomen : het verwacht daarvan eene aanzienlijken weerslag in het land.

In principie is het Generaal-Gouvernement het daarmêe eens. Maar het vreest den weerstand, de staking der gemeenteamtbenaren en de anarchie welke eruit zou voortspruiten. Men moet er niet aan denken het Gemeentebestuur van Brussel in handen van de activisten te geven. Zij zouden nooit voldoende personeel vinden. Ook vragen DE DECKER en VERHEES dat Brussel onder het bestuur van eenen Duitschen burgemeester zou geplaatst worden; de politie ook moest rechtstreeks bestuurd worden door een Duitsch ambtenaar (5). De Raad van Vlaanderen, zonder uitdrukkelijk stelling te nemen, schijnt dezelfde meening toegedaan. MEERT vraagt dat alle Vlaamsche steden zouden bestuurd worden door Duitsche burgemeesters en raadsleden. DE CNEUDT zou liever beroep doen op Hollanders (6).

RUDELSHEIM, partijganger van radikale oplossingen, wenschte de bezetting van de gemeentehuizen door de Duitsche Krijgsoverheid (7).

(1) Zitting van het Bureel, 8 Oktober 1917, blz. 96.

(2) Blz. 96.

(3) Blz. 97.

(4) Blz. 362.

(5) Raad van Vlaanderen, zitting van 27 Oktober 1917, blz. 26.

(6) Idem.

(7) Idem, zitting van 10 November 1917, blz. 27.

De onderwerping van den Raad is zoodanig, dat VAN BERGEN voorstelt de Duitse Overheid te verzoeken, de zittingen te doen bijwonen door een afgevaardigde van de Zivilverwaltung (1).

Het Bureel werd herkozen om den Raad van Vlaanderen over te halen tot het opstellen van een programma dat alle strekkingen zou samenbrengen. Tot dit doel wordt de uitvoerende Commissie hervormd in Commissie van Buitenlandsche Zaken, onder voorzitterschap van TACK.

Op 23 November ontvangt VON KUHLMANN, Minister van Buitenlandsche Zaken van het Duitse Keizerrijk, op doortocht te Brussel, TACK in gehoor. 's Anderendaags roept deze de Commissie van Buitenlandsche Zaken bijeen en verklaart haar dat zij er zich moet aan verwachten Wallonië verbonden te zien blijven met Vlaanderen (2), beiden als onafhankelijke Staten.

De afdeeling welke gelast is zich uit te spreken over het vorstelijk stamhuis is eensgezind: het Belgisch stamhuis moet verdwijnen. VERHEES noemt als vorstin de Groot-Hertogin van Luxemburg. Daar kan geen sprake van zijn, antwoordt VON ZIEGESAR, zij is eene nicht van Koningin ELISABETH.

In elk geval moet Duitschland, zelfs na den oorlog, de overhand behouden in België; de verpachting van Zeebrugge aan Duitschland moet voorzien worden (3).

Van haren kant legt de Afdeeling van Rechtswezen, voorgezeten door HEUVELMANS, de zaak van het stamhuis en de afbakening van het grondgebied ter studie.

Op 8 December 1917 (4) gelast zij een harer leden verslag te maken over de wettigheid van de troonsbeklimming van Koning Albert. (Dit verslag, neergelegd op 25 December, berust ongelukkigig niet in het archief.)

VLAEMYNCK is verslaggever benoemd voor wat het grondgebied aangaat. Hij besluit tot de inlijving bij Vlaanderen van al de tweetalige gemeenten — om het even of de Vlaamschsprekende bevolking er de meerderheid of eene geringe minderheid uitmaakt — alsook van een gedeelte van Fransch Vlaanderen, met Duinkerken en Rijssel.

Het alzoo gevormde Vlaanderen moet in rechtstreeksche verbinding staan met Duitschland; om die te verzekeren zou, door annexatie van een zeker aantal Waalsche gemeenten van de provincie Luik, eene brug gelegd worden tusschen het Duitsch en het Vlaamsch grondgebied (5).

Het programma, destijds door VON BISSING vastgesteld, neemt vorm.

Zou het dan niet mogelijk zijn den, door TACK in zijn grondwetsvoorstel van Augustus 1917, geroemden Regentschapsraad te vormen?

Om zijne bedoeling omtrent dit onderwerp te kennen te geven, heeft het Bureel reeds getracht zich den schijn van een Ministerraad te geven; het gaat nu onderhandelen met het Generaal-Gouvernement om de stichting te bekomen eener « Regeerings-Commissie ». De Politische Abteilung, welke het voorstel van het Bureel steunt, zendt daarover op 17 Oktober een verslag naar Berlijn.

De politieke inrichting van Vlaanderen is natuurlijk van allergrootst belang voor Duitschland.

Alvorens zoo ver te gaan, wil de Duitse Regeering een nauwkeurig bestudeerd programma opstellen. Te dien einde vereenigt zich te Brussel in November 1917,

De Commissie van Buitenlandsche Zaken spreekt zich uit tegen het Belgisch stamhuis.

Het grondgebied van Vlaanderen.

(1) Raad van Vlaanderen, zitting van 10 November 1917, blz. 27.

(2) Commissie van Buitenlandsche Zaken, zitting van 26 November 1917, blz. 109.

(3) Idem.

(4) Commissie van Rechtswezen, zittingen van 8 en 25 December 1917, blz. 124.

(5) Zie dit verslag, blz. 247.

eene Commissie « Zum Ausbau der Selbstverwaltung in den flämischen und wallonischen Landesteilen » (voor de inrichting van een zelfbestuur in Vlaanderen en Wallonië).

Die commissie houdt tien zittingen, in den loop derwelke het Duitsche standpunt bepaald wordt : Wallonië biedt voor Duitschland evenveel belang als Vlaanderen; de twee Staten zullen dus onder één prins, één Bond vormen. Daar de inrichting eener wetgevende macht, gedurende den oorlog reeds, nuttig zou zijn, kon de Raad van Vlaanderen een raadgevende rol vervullen. Professor SCHMIDT is van meening dat men, om geleidelijk tot een zelfstandig Vlaanderen te komen, van den Raad van Vlaanderen geene Wetgevende Vergadering, maar eene Constituante moet maken, welke den Vlaamschen Staat zou opbouwen. Bij het sluiten van den vrede zou Duitschland die Grondwet, voorgesteld door eene Nationale Vergadering, kunnen doen erkennen.

De juiste rol van den Raad van Vlaanderen wordt door de Commissie in deze termen bepaald : « Na zijne macht ontvangen te hebben van de Keizerlijke Regeering, zou de Raad van Vlaanderen gelast worden met het indienen van voorstellen, van een ontwerp van grondwet voor Vlaanderen; tot dit doel zal hij door nieuwe kiezingen heringericht worden. De nieuw gekozen leden zullen hunne aanstelling ontvangen van den Generaal-Gouverneur. In overeenstemming met het Generaal-Gouvernement, zal het opstellen van het ontwerp volgen. »

Te meer, denkt de Commissie dat de « Raad van Vlaanderen » spoedig derwijze zal kunnen samengesteld worden, dat hij praktisch den vrede zal kunnen sluiten met Duitschland, uit naam van Vlaanderen (1).

De « Regeerings-commissie » voorgesteld door het Bureel van den Raad van Vlaanderen is dus niet aangenomen.

De Oberkommission herneemt de studie van de zaak, en stelt voor eene « Commissie van Gevolmachtigden », te vormen waarvan de eene helft der leden zou genoemd worden door de Zivilverwaltung, de andere helft door den Raad van Vlaanderen (2).

Op zijne beurt weigert het Bureel die oplossing. Het zou openbaar zijne afhankelijkheid van Duitschland bekend maken ! En als protest, neemt CLAUS ontslag als lid van het Bureel.

De Zivilverwaltung stemt eindelijk toe in het voorstel van het Bureel : de Commissie van Gevolmachtigden zal voortspruiten uit den Raad van Vlaanderen. Zich steunend op de nieuw ontworpen instelling, wordt JONCKX gelast, aan den Raad van Vlaanderen verslag uit te brengen over de toekomstige Grondwet van den Staat (3).

In zijn ontwerp verleent JONCKX de uitvoerende macht aan den Generaal-Gouverneur, bijgestaan door eene Commissie van Gevolmachtigden, genoemd door den Raad van Vlaanderen.

De wetsontwerpen worden voorbereid door een Staatsraad van negen leden, aangeduid door den Generaal-Gouverneur. Zij worden eerst onderworpen aan de Commissie van Gevolmachtigden, daarna aan den Raad van Vlaanderen, welke geroepen is het ontwerp te verwerpen of aan te nemen; eindelijk moet de Generaal-Gouverneur het goedkeuren om het wetskracht te verleen.

(1) Blz. 484 en volgende.

(2) Oberkommission, zitting van 20 December 1917, blz. 152.

(3) Verslag Jonckx, blz. 266.

Dit ontwerp komt gansch overeen met de Vlaamsche politiek door VON BISSING omschreven (1).

Ook is de Generaal-Gouverneur, daarover geraadpleegd, principiëel 't akkoord; hij zendt het Hoofd van het Burgerlijk Bestuur SCHAIBLE naar Berlijn, om daar ver met de regeering te beraadslagen (2).

Het aktivisme maakt ongetwijfeld vorderingen; het Bureel van den Raad, in volledige overeenstemming met de bezettende macht, mag zich erover verheugen de grondvesten gelegd te hebben van de politieke inrichting van den toekomstigen Staat Vlaanderen.

Ongelukkiglijk breekt er op dit oogenblik eene nieuwe krisis uit in den Raad van Vlaanderen. De politieke werking groeit stellig. Maar de taaleischen bekomen geene oplossing. Door het besluit van 9 Augustus 1917 (3), heeft het Generaal-Gouvernement wel de Vlaamsche taal opgelegd als eenige officieele taal in Vlaanderen; het heeft ook de wenschen van den Raad van Vlaanderen ingewilligd door het uitsluitend gebruik van het Vlaamsch verplichtend te maken voor het nederleggen van de brevetten (besluit van 29 November 1917). Maar betreffende de bijzonderste kwestie, de vervlaamsching van het onderwijs, is niets bekomen.

Niettegenstaande het voortdurend aandringen van de Commissie van Kunsten en Wetenschappen, heeft het Generaal-Gouvernement er niet durven toe besluiten het vrij onderwijs, noch de scholen van Brussel, te vervlaamschen, zich beroepende op het gebrek aan Vlaamsch onderwijzend personeel en op de mogelijke gisting bij de openbare meening (4). De Raad geeft openlijk zijne ontstemming te kennen en ontvangt eene eerste voldoening : een besluit van 13 December 1917 zegt dat enkel de beroepscholen welke het Vlaamsch als voertaal gebruiken, toelagen zullen kunnen genieten. Tezelfder tijd legt de Oberkommission het vraagstuk der in de kindertuinen te gebruiken taal ter studie (5).

Dit is niet veel.

Plotseling verneemt de Raad van Vlaanderen dat de Deutsche Overheid, welke weigert het onderwijs radikaal te vervlaamschen, daarentegen de inrichting van een Duitsch onderwijs in Vlaanderen voorbereidt. Dit is eene echte uitdaging aan den Raad!

Het Bureel, eene nieuwe krisis vreezende, gelast TACK van den Generaal-Gouverneur te bekomen dat hij van dit plan zou afzien.

TACK doet dit niet. Hij houdt zich hierbij, aan den Raad te melden (6), — en verklaart zich daarmêe tevreden — dat de Verwaltungschef het bevel niet zal intrekken, maar dat hij het niet zal laten verschijnen in het « Bulletin der Wetten en Besluiten ». En de Raad van Vlaanderen neemt die nieuwe onderwerping aan. Hij geeft zich echter rekenschap dat hij Duitschland in de hand werkt en dat zijne Vlaamsche politiek erdoor in verdenking gebracht wordt (7); maar wat te doen : Duitschland weet dat

(1) Het is waarschijnlijk dat het opgesteld werd in overleg met de Deutsche overheid, want het bevat al de grondregelen welke prof. Schmidt in zijn bepaald ontwerp van Grondwet voor Vlaanderen zal brengen, en waarvan de hoeksteen, de Staatsraad is. Jonckx, vernemende dat prof. Schmidt eene grondwet voorbereidt, welke een nauw verband voorziet tusschen Vlaanderen en Wallonië, (ontwerp van prof. Schmidt, blz. 492) tracht erop te antwoorden, door op 22 Februari 1918, een ontwerp van verdrag tusschen Vlaanderen en Duitschland, neer te leggen in den Raad van Vlaanderen waarbij het einde van de vijandelijkheden tusschen de twee landen wordt uitgeroepen en eene wettige basis geeft aan de Deutsche bezetting (Ontwerp van verdrag, blz. 258.)

(2) Zitting van het Bureel (3 Januari 1918), blz. 99.

(3) Bulletin, n° 387.

(4) Zitting Oberkommission (6 December 1917), blz. 152.

(5) Zitting van 13 December 1917, blz. 152.

(6) Zitting van den Raad van Vlaanderen, 8 December 1917, blz. 29.

(7) Congres van November 1917, 7de zitting, blz. 486.

de Raad van Vlaanderen de Vlaamsche bevolking niet vertegenwoordigt (1), en daarom spaart het hem niet.

BORMS begrijpt het duidelijk : « Wat aan de activisten verweten wordt is dat al wat wij doen ten voordeele der Duitschers is, dat wij door niemand aangesteld zijn dan door de Duitschers, en daar tegenover hebben wij de verkiezing door het volk die bij de vredesonderhandelingen onze steun moet zijn. » (2).

H. VOS heeft geen vertrouwen in de verkiezingen; hij zegt : « Ik moet echter wijzen op het gevaar dat er bestaat dat de verkiezingen zullen mislukken en dat wij zullen overrompeld worden ».

Die tusschenkomst is niet zoo vrijwillig als zij wel schijnt aan de leden van den Raad. De Deutsche Commissie, in November 1917 vereenigd, had enkel de mogelijkheid ingezien van den Raad van Vlaanderen in eene Constituante te veranderen, nadat hij zich aan herkiezing zou onderworpen hebben.

Aldus zegevierde de Deutsche politiek eens te meer.

In de zitting van 22 December 1917 stemt de Raad van Vlaanderen met tegenzin erin toe, zijn heil te zoeken in de verkiezingen; maar eerst eischt hij de samenstelling van de Commissie van Gevolmachtigden (3).

« De Duitschers gaan t' akkoord met dit voorstel ! » roept EGGEN uit. « Wij hebben vernomen dat de Duitschers twee professoren hebben gezonden, van Leipzig, die een soort Grondwet opmaken voor een soort provincie Vlaanderen. Men wil namelijk van ons een tweede Elzas-Lothringen maken. »

Een razende opschudding breekt los.

BORMS gelukt er nochtans in, een oogenblik de geestdrift terug te brengen, door eene motie voor te stellen welke de politieke zelfstandigheid van Vlaanderen eischt. Maar opdat de Deutsche Overheid zich niet zou bedriegen over de houding van den Raad wijzigen TACK, VERHEES en BRYS dadelijk de motie in dezen vorm : « De Raad van Vlaanderen roept de politieke zelfstandigheid van Vlaanderen uit en besluit een afvaardiging te zenden naar den Rijkskanselier om te vragen dat de Deutsche Rijksregeering de politieke zelfstandigheid van Vlaanderen zou erkennen en in het Vredesverdrag zou waarborgen. »

Die motie werd met de grootste geestdrift gestemd.

Op 5 Januari 1918, koos de Raad de Commissie van Gevolmachtigden : BRYS, JONCKX, VERNIEUWE, VERHEES, HEUVELMANS, BRULEZ, TACK, DE DECKER, LEO MEERT.

Het Bureel, waarvan verschillende leden Gevolmachtigde genoemd werden, moet herkozen worden. Maar de persoonlijke wedijver en vijandschap zijn zoo sterk, dat op 63 kiezers, geen enkel lid meer dan 24 stemmen bekomt. W. DE VREESE, professor aan de Hoogeschool van Gent, voorzitter van de Vereeniging « Jong-Vlaanderen », wordt tot voorzitter verkozen van den Raad (4).

Denzelfden dag wordt de Commissie van Gevolmachtigden gevormd, die TACK kiest als haar voorzitter.

Op 12 Januari biedt zij zich voor den Raad van Vlaanderen aan en doet hem eene belangrijke verklaring :

De Deutsche Regeering is bereid zelfbestuur te verleen en aan Vlaanderen, verklaart TACK, op twee voorwaarden : Gouwraden zullen in de verschillende provincies

(1) Raad van Vlaanderen, zitting van 15 December 1917, liz. 29.

(2) Blz. 31.

(3) Raad van Vlaanderen, zitting van 22 December 1917, blz. 31.

(4) Samenstelling van het Bureel, blz. 33.

gekozen worden, en de Raad van Vlaanderen zal zich aan herkiezing onderwerpen. Om aan den wensch van SCHAIBLE te voldoen, stelt zij ook voor twee katholieke Gevolmachtigden meer te benoemen.

Voor den openlijk uitgedrukten Duitschen wil, kon de Raad enkel buigen.

QUINTENS en A. HEYNDRICKX werden tot Gevolmachtigden verkozen. Op 17 Januari werd A. BORMS, welke juist aan het hoofd was geplaatst van het nieuw gevormde departement van « Nationaal Verweer », eveneens Gevolmachtigde genoemd.

En op 19 Januari 1918 ging de Raad van Vlaanderen uiteen.

De kiezing van een nieuwen Raad van Vlaanderen en de aanstelling van de Commissie van Gevolmachtigden lagen in het Duitsche plan; over het uitroepen van de onafhankelijkheid moest men zich verstaan : de verklaring door den Raad van Vlaanderen gestemd, was te Berlijn niet aangenomen geworden, daarom ook verklaarde SCHAIBLE aan TACK, welke hij ontboden had : « U moet weten dat uwe politiek slechts een onderdeel is van onze wereldpolitiek... Nu weten wij dat de Heer VON KUHLMANN den vorm niet kan aannemen zooals hij ons door U voorgelegd werd, namelijk de uitroeping van den Staat (1).

Duitschland bleef in afwachtende houding : alvorens zich uit te spreken wilde het den uitslag kennen van de verkiezingen waaruit de nieuwe Raad van Vlaanderen zou voortkomen.

(1) Zitting van den Raad van Vlaanderen (19 Januari 1918), blz. 34.

Bewijsstukken voor de geschiedenis van den oorlog in België

Het Archief

van den

Raad van Vlaanderen

Uitgegeven door den

Nationalen Bond voor de Belgische Eenheid

BRUSSEL

Drakkerij Oud-Huis Th. DEWARICHTET
16, Wilde-Woudstraat

Uitgever H. LAMERTIN
1, Coudenbergstraat

1929